

Konsultavimo ir kontrolės funkcijų atskyrimo svarba antikorpuciniu požiūriu

Renata Vaitonė, Koordinavimo ir stebėsenos skyrius
2025 m. spalio 23 d.

**Lietuvoje ūkio
subjektų veiklos
priežiūrą atlieka 50
viešojo
administravimo
subjektų (institucijų)**

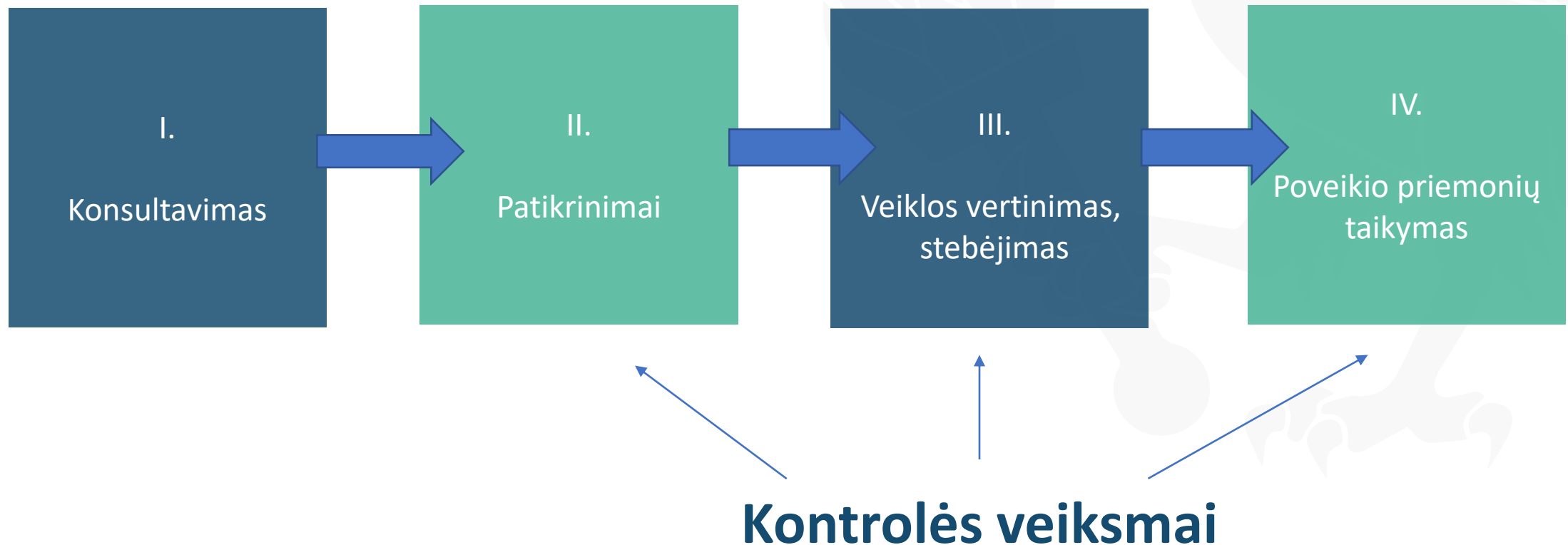
Kodėl funkcijų neatskyrimas yra grėsmė skaidrumui?

Kai institucija ar darbuotojas, kuris konsultuoja, taip pat kontroliuoja, kyla grėsmė, kad:

- Sprendimai taps šališki ir neobjektyvūs („patys konsultavome, patys baudžiame“)
- Gali būti vengiama kritikos savo rekomendacijoms (siekiant išvengti atsakomybės už jų neveiksmingumą priimant sprendimus)
- Kyla grėsmė, kad darbuotojas nepraneš apie pažeidimą arba sankcijos bus nepagrįstai sušvelnintos, nes tai iš esmės diskredituotų jo patarimą ar konsultaciją.
- Selektyvus taikymas („netikrinsime tų, kuriems galėjome suteikti netinkamą konsultaciją“)
- Rezultatu suinteresuoti asmenys gali ieškoti galimybių tartis dėl greitesnių procesų, palankių rezultatų patvirtinimo ar kitokių palankių sprendimų priėmimo

Ūkio subjekto veiklos priežiūra

Priežiūra – tai funkcijas, kurias atlieka priežiūros institūcijas, siekdamas užtikrinti, kad būtų tinkamai laikomasi teisės aktų reikalavimų ir užkertamas kelias žalai teisės normų saugomoms vertybėms atsirasti

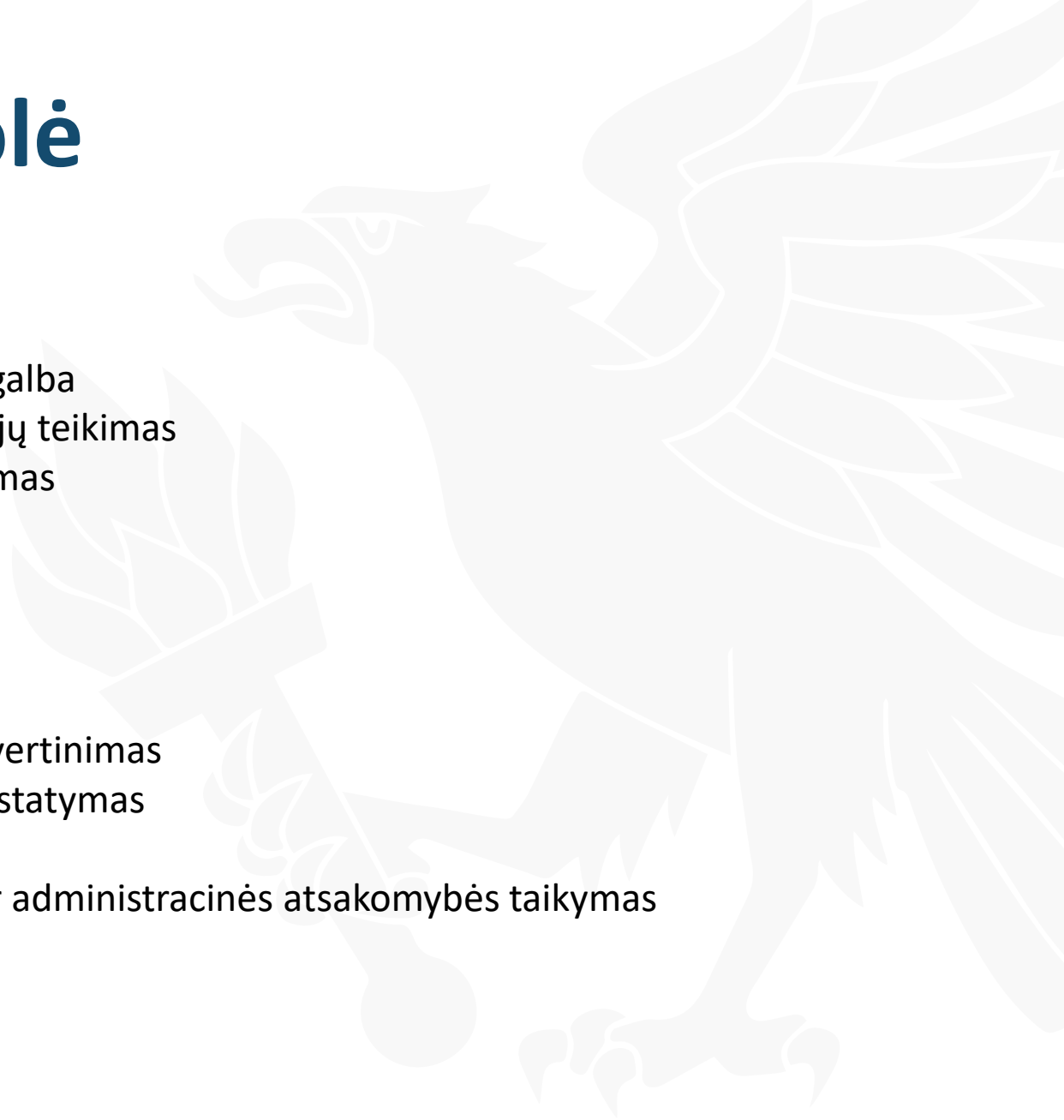
■ Konsultavimas ir kontrolė

Konsultavimas

- Metodinė pagalba
- Rekomendacijų teikimas
- Rizikų vertinimas
- Švietimas

Kontrolė

- Tikrinimas ir vertinimas
- Pažeidimų nustatymas
- Stebėjimas
- Drausminės ir administracinės atsakomybės taikymas

Pagrindas – LR Viešojo administravimo įstatymas

Įstatymo 30 straipsnio 1 dalies 6 punktas apibrėžia ūkio subjektų funkcijų atskyrimą

→ Viešojo administravimo subjektas turi teikti metodinę pagalbą ūkio subjektams

→ Taikyti poveikio priemones ūkio subjektams įstatymų ir jų pagrindu priimtų kitų teisės aktų nustatyta tvarka

Nurodytus veiksmus atlieka **skirtingi** ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančio subjekto pareigūnai ar priežiūrą atliekančio subjekto padaliniai arba nurodytos funkcijos yra priskirtos skirtingiems viešojo administravimo subjektams.

Rekomenduojami principai, siekiant užtikrinti skaidrumą:

Institucinė ir funkcinė atskirtis:

- „Vieno langelio“ principas,
- Funkcijų perskirstymas ar struktūros pakeitimas (pvz.: konsultavimo padalinys)

Aiškumas, viešumas:

- Vidiniuose dokumentuose apibrėžti konsultavimo ribas,
- Saugoti konsultacijas

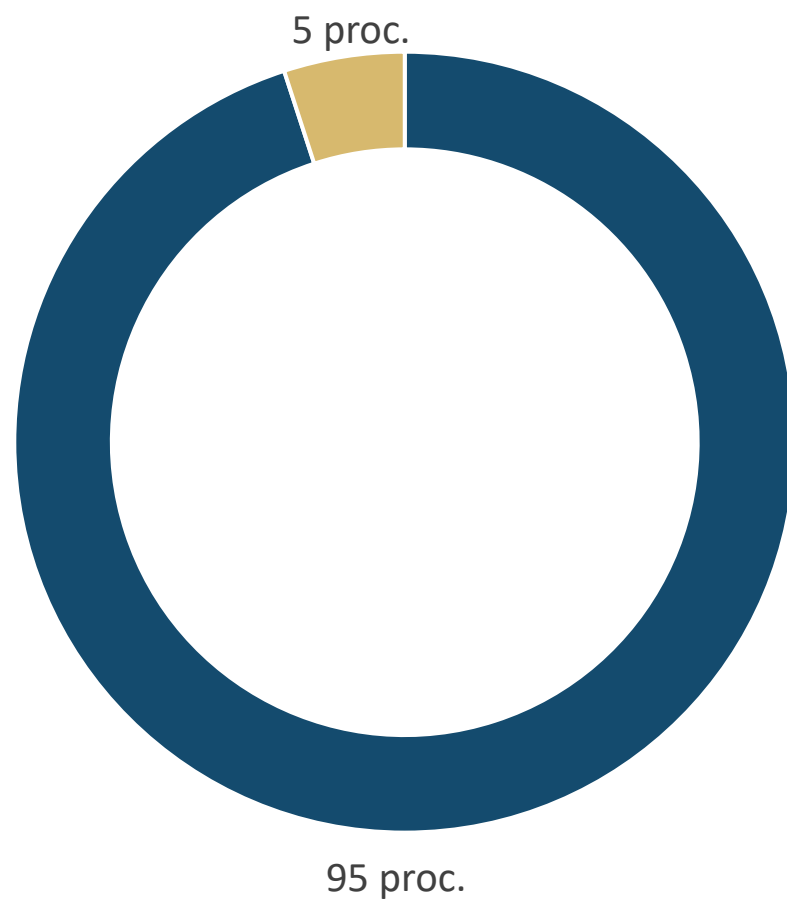

Vieninga informacija ir prieinamumas:

- Rašytinės gairės,
- Išaiškinimai bendrais klausimais ar DUK,
- Vieninga praktika

Priežiūros įstaigų konsultavimo dokumentai pagal 2024 m. Švieslentės tyrimą

- Turi konsultavimo tvarką
- Neturi konsultavimo tvarkos

86 proc. respondentų turi gerą praktiką paremtą konsultavimo tvarką

Konsultacijų teikimas:

Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 511, 7.7. papunktis rekomenduoja vienodą konsultavimo praktikos užtikrinimą:

- Viešai skelbiami DUK
- Vienodas konsultavimas telefonu ir raštu
- Įrašomi pokalbiai
- Institucijos atsakomybė už suteiktas konsultacijas
- Įgyvendinamos priemonės konsultacijų kokybei vertinti ir gerinti.

Konsultacijų teikimas:

LR teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 2 punkte aprašytas duomenų tikslumo principas nurodo, kad pareiškėjui teikiami duomenys **turi atitikti institucijos ar valstybės valdomo subjekto disponuojamus duomenis**, o LR viešojo administravimo įstatymo 30 straipsnio 1 dalies 5 punkte ūkio subjektų veiklos metodinės pagalbos teikimo principas reškia, kad ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekantys subjektai bendradarbiauja su ūkio subjektais, **teikia vienodas ir neprieštaringas konsultacijas** ūkio subjektams priežiūrą atliekančio subjekto kompetencijos klausimais, įgyvendina kitas prevencinio pobūdžio priemones, padedančias ūkio subjektams laikytis teisės aktų reikalavimų

▶ **Taigi informacija, teikiama ūkio subjektams, turi būti teisinga, aiški ir išsami. Institucija turi užtikrinti, kad konsultacijas institucijos vardu teikiantys darbuotojai, turėtų reikiamą kompetenciją.**

Vienodos ir kokybiškos konsultavimo praktikos įgyvendinimas padeda:

- sumažinti konsultavimo proceso klaidų tikimybę;
- sumažinti teisės aktų nuostatų nesilaikymo atvejų, dėl kurių atitinkamai galėtų mažėti patikrinimų skaičius, teismų bei ikiteismine tvarka sprendžiamų ginčų;
- užtikrinti mandagų ir kokybišką asmenų aptarnavimą priežiūros institucijose ir taip skatinti didesnį asmenų pasitikėjimą valdžios institucijų veikla;
- efektyviau tobulinti teisinį reguliavimą, atliekant suteiktų konsultacijų analizę, vertinant pastabas dėl teisinio reguliavimo trūkumų, atkreipiant dėmesį, kurios teisės aktų nuostatos subjektams kelia įgyvendinimo sunkumų;
- ūkio subjektui užtikrinti teisinį tikrumą dėl jo atliekamos ūkinės veiklos atitikties teisės aktų reikalavimams ir taip sukurti stabilesnę verslo aplinką, prielaidas pritraukti užsienio investicijų.

Konsultacijų teikimas (klaidinga konsultacija)

LR viešojo administravimo įstatymo 32 straipsnio 2 ir 3 dalyse yra numatyta ūkio subjektų atsakomybė, **gavus klaidingą konsultaciją:**

■ Jeigu ūkio subjektas vadovaujasi ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančio subjekto patvirtinta rašytine arba viešai paskelbta konsultacija, kuri vėlesne konsultacija, aukštesniojo pagal pavaldumą viešojo administravimo subjekto konsultacija ar kitu administraciniu sprendimu arba teismo sprendimu pripažįstama kaip neatitinkanti teisės aktų reikalavimų (klaidinga), **ūkio subjektui poveikio priemonės už netinkamą teisės aktų vykdymą, kurį lėmė klaidinga konsultacija, netaikomos.**

Konsultacijų teikimas (klaidinga konsultacija)

LR viešojo administravimo įstatymo 32 straipsnio 2 dalyje numatyta išlyga. Dėl klaidingos konsultacijos pasekmės yra taikomos, jeigu yra bent viena iš šių sąlygų:

1. Po konsultacijos pateikimo buvo keičiamas teisinis reglamentavimas, dėl kurio buvo konsultuota

2. Ūkio subjektas buvo informuotas, kad konsultacija klaidinga, terminas iki ūkio subjekto veiklos patikrinimo buvo pakankamas pažeidimams, kuriuos lėmė klaidinga konsultacija, ištaisyti

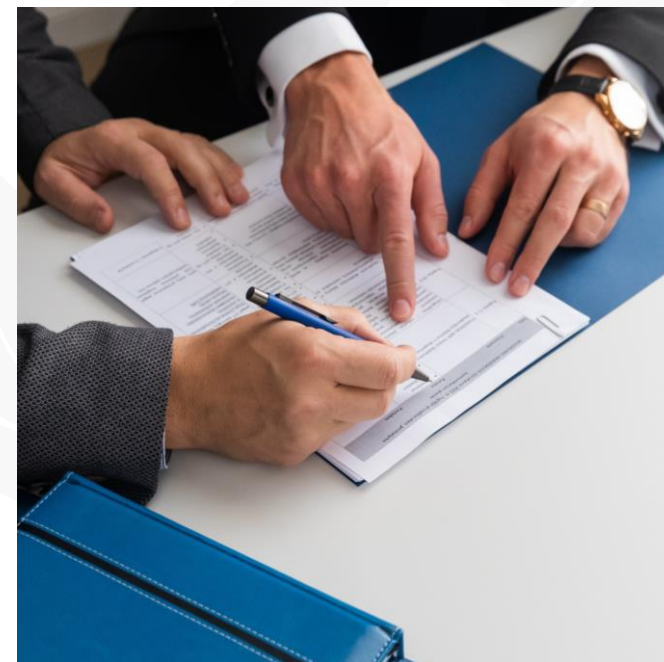

3. Poveikio priemonės yra būtinos ir neišvengiamos siekiant užkirsti kelią žalai teisės normų saugomoms vertybėms atsirasti

Vertinant suteiktą informaciją, rekomenduojama peržiūrėti, ar:

1. Konsultacija tikrai buvo teikta institucijos vardu (ne privataus asmens nuomonė).
2. Ji buvo pateikta konkrečiam subjektui, kuris kreipėsi.
3. Pateikta traktuojama kaip oficiali konsultacija (konsultacijos saugomos).
4. Konsultacija buvo galiojanti tuo metu, kai subjektas priėmė sprendimus.
5. Ji aiškiai nurodė konkrečius veiksmus, dėl kurių dabar nustatomas pažeidimas.
6. Institucija vėliau paskelbė, kad tokia konsultacija neteko galios, pasikeitė teisės aktai, buvo klaida.
7. Konsultacijos turinys yra konkretus, tiesiogiai susijęs su neatitiktimis ar pažeidimais.
8. Subjektas veikė sąžiningai ir vadovaudamasis šia konsultacija.
9. Subjektas neturėjo objektyvios galimybės žinoti, kad konsultacija netiksli.

Rizikų valdymo priemonės išlaikant skaidrumą

Patvirtinti tvarką, kuri atskirtų konsultavimą nuo sprendimų priėmimo

Patvirtinti konsultavimo standartą ar tvarkos aprašą, kuris apibrėžtų konsultacijų teikimo formą, apimtį, saugojimą, tikrinimą, viešinimą.

- **Aiškus funkcijų atskyrimas:**
  - konsultuojantys asmenys nedalyvauja priimant sprendimus;
  - konsultavimo padalinys ir sprendimų / kontrolės padalinys turi būti atskirti.
- **Konsultacijų saugojimas, kuris padės:**
  - išvengti „žodinių susitarimų“ ar nesusipratimų;
  - išlaikyti institucinę atmintį;
  - užtikrinti skaidrumą ir patikimumą;
  - apsaugoti tiek instituciją, tiek subjektą.

Kontrolė (atsakomybės taikymas)

- Turi būti aiškiai ir nedviprasmiškai suformuluota galimo pažeidimo esmė;
- Įvardytas pažeisto įstatymo ar kito teisės akto straipsnis;
- Nurodyta, kokiais įrodymais tai grindžiama.
(Viešojo administravimo įstatymo 37 str. 2 d.)

Jei kyla poreikis papildomai aiškinti sprendimą, rekomenduojame peržiūrėti sprendimų priėmimo tvarkas ir užtikrinti, kad tyrimas būtų išsamus, o sprendimas aiškiai pagrįstas ir motyvuotas, taikyti „keturių akių principą“.

Sprendimai – objektyvūs ir nešališki

Funkcijų atskyrimo nauda ir „keturių akių“ principo taikymas

Privalumas	Paaiškinimas
Nepriklausomas vertinimas	Kontrolė išlaiko objektyvumą po konsultavimo.
Mažesnė korupcijos rizika	Sumažėja galimybė vienam asmeniui daryti neteisėtus sprendimus.
Atsakomybės pasidalijimas	Sprendimo svoris tenka ne vienam darbuotojui, todėl mažėja spaudimo rizika.

Geroji praktika dėl funkcijų atskyrimo

Sodros pavyzdys

- Konsultavimas ir kontrolė atskirtos jau daugiau nei 10 metų.
- Konsultacijas teikia konsultavimo centrai.
- Konsultacijos teikiamos per identifikavimo sistemas.
- Sprendimus priimančys darbuotojai su klientais nebendrauja.
- Konsultacijos įrašomos ir saugomos.
- Užtikrinama konsultacijų kokybė.

Nustatytos rizikos:

- už tyrimų atlikimą atsakingų skyrių vedėjai, kiti darbuotojai dėl atliekamo mėginių tyrimo gali tiesiogiai bendrauti su užsakovais (klientais), gamintojais ar mėginio savininkais, išsiųsti iš savo el. pašto tyrimų protokolus;

Pateikti pasiūlymai:

- taikyti „vieno langelio“ principą ir užtikrinti, kad su užsakovais tiesiogiai bendrautų darbuotojai, kurių funkcijos nesusijusios su mėginių tyrimų atlikimo organizavimu;
- pakeisti teisinį reglamentavimą ir atsisakyti praktikos, kai mėginių tyrimų atlikimo organizavimo ir atlikimo klausimais su užsakovais tiesiogiai bendrauja tyrimus atliekančių skyrių vedėjai ir kiti darbuotojai.

- 2023 M. LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBOS KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS IŠVADA MĖGINIŲ TYRIMŲ ATLIKIMO ORGANIZAVIMO IR KONTROLĖS VYKDYMO PROCESUOSE NACIONALINIAME MAISTO IR VETERINARIJOS RIZIKOS VERTINIMO INSTITUTE

Nustatytos rizikos:

- didmeninės veterinarinių vaistų prekybos atstovai, siekdami gauti lygiagrečios prekybos vaistais leidimus, iki oficialaus kreipimosi, tiesiogiai el. paštu kreipiasi į VMVT atsakingus darbuotojus (neregamentuota praktika);

Pateikti pasiūlymai:

- taikyti „vieno langelio“ principą ir užtikrinti, kad visi kreipimaisi dėl lygiagrečios prekybos veterinariniais vaistais leidimų būtų siunčiami ne tiesiogiai darbuotojams, bet VMVT bendra tvarka.

- 2024 M. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS IŠVADA DĖL VETERINARINIŲ VAISTŲ REGISTRAVIMO, GAMYBOS, PLATINIMO (PREKYBOS), KOKYBĖS KONTROLĖS IR PRIEŽIŪROS VYKDYMO PROCESŲ VALSTYBINĖJE MAISTO IR VETERINARIJOS TARNYBOJE

Ačiū už dėmesį!

